

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԿՈՆԴԱԿՆ
ՀԱՂԼԵԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՏՆՕՐԵՆՈՒԹՅԱՆԸ ԵՎ ՀԱՅԱԳԵՏ
ԴՈԿՏ. ՀԵՐՄԱՆ ԿՈՂՑԻՆ՝ ՀԱՅՐ ԻՈՀԱՆՆԵՍ ԼԵՓՍԻՈՒՄԻ
ՄԱՀՎԱՆ 60-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹԻՎ

ՀԱՂԼԵԻ «ՄԱՐՏԻՆ ԼՈՒԹԵՐ»-Ի ԱՆՈՒԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ՏՆՕՐԵՆՈՒԹԵԱՆ, ԵՒ ՀԱՅԱԳԵՏ ԴԱՍԱԽՕՍ ՏՈՔԹ. ՀԵՐՄԱՆ ԿՈՂՑԻՆ,
ՄԵՐ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ՍԻՐՈՅ ՈՂՋՈՅՆԸ ԵՒ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱԾՆԻՑ

Հայոց Մայր Երկրից և Հայ Եկեղեցու պատմական կենտրոն Սուրբ Էջ-
միածնից բերում ենք ողջոյն և օրհնութիւն Հայր Իոհաննէս Լեփսիուսի յի-
շատակին, որին նուիրուած է ձեր գիտական նիստը, նրա մահուան վաթսու-
ամեակի առթիւ, նպատակ ունենալով մեր օրերի աշխարհին ներկայացնելու
մեծանուն գերմանացի հոգևորականի առաքելատիպ կեանքն ու կրօնական,
գիտական և ընկերային ծառայութեանց բեղուն վաստակը:

Մեր գոհունակութիւնը և Մեր ջերմ գնահատանքն ենք յայտնում Ձեզ, որ
երջանիկ գաղափարն էք ունեցել ձեր պատմական համալսարանի յարկի տակ
կազմակերպելու սոյն հանդիսաւոր նիստը, որին հաճել էք հրաւիրել Մայր
Աթոռիս երկու ներկայացուցիչներին, որոնք պիտի լինեն Մայր Աթոռիս դիւա-
նապետը Տ. Ներսէս եպիսկոպոս Պոպապետն և Կենտրոնական Եւրոպայի
Մեր պատուիրակը Տոքթ. Մեսրոպ Ժ. վարդապետ Գրիգորեան: Նրանք պի-
տի մասնակցեն ձեր հանդիսութիւններին բերելով բոլորիդ Մեր եղբայրական
ողջոյնը և բարի մաղթանքները:

Հայ Եկեղեցու և ժողովրդի համար Հայր Լեփսիուսը խորհրդանիշն է
գերման ապգի քրիստոնէական խղճի և արդարութեան զգացումի: Նրա անու-
նը յաւերժ արձանագորուած կը մնայ քսաներորդ դարի պատմութեան գրքում
որպէս այդպիսին, իսկ հայ ապգի պատմութեան էջերում որպէս քաջակորով:

ախոյեան մարդասիրութեան, որպէս անձնագործի բարի հովիւ Յիսուսանման և որպէս դրօշ ու որպէս կոշ արդարութեան:

1915—1916 տարիներին էր, երբ Օսմանեան կառավարութիւնը ծրագրեց ու գործադրութեան դրեց բնաջնջումը հայ ազգաբնակչութեան Թուրքիոյ ամբողջ տարածքի վրայ: Իրենց պատմական հայրենի հողից տեղահան արուեցին ու կոտորուեցին անասելի տառապանքների մէջ աւելի քան մէկ ու կէս միլիոն հայ քրիստոնեաներ, քարուքանդ արուեցին հայաբնակ քաղաքներ, գիւղեր, բազմադարեան հայ եկեղեցական ու մշակութային յուշարձաններ, հրկիպուեցին բազմահազար ձեռագործեր և հայ արուեստի գործեր: Կատարուեց քսաներորդ դարի առաջին ցեղասպանութիւնը անմարդկային սառնասրտութեամբ: Այդ տարիներին պատերազմ էր աշխարհում, երբ սուլթանական Թուրքիայի կառավարիչները առիթը գտել էին մեծ ոճիրը գործելու, վայելելով լուռ մեղսակցութիւնը դաշնակից Վիլհելմեան Գերմանիայի կառավարութեան:

Այս ողբերգութեան օրերին էր ահա, որ գտնուեց մի քաջ հովիւ՝ Հայր Իոհաննէս Լեփսիուսը, որ իր արդար ձայնը հնչեցրեց բարձր ու համարձակ ի պաշտպանութիւն նահատակուող մի քրիստոնեայ ժողովրդի:

Ճշմարիտ է, որ Հայր Լեփսիուսի ձայնը խափանուեց կայսերական շահերի հարուածով, սակայն այդ ձայնը հզօր հնչեց քաղաքակիրթ մարդկութեան դատաստանի առաջ և շարունակում է հետպիտէ աւելի հզօր հնչել մեր օրերին իբրև երկինք բարձրացող արդարութեան աղաղակ:

Հայ եկեղեցին ու համայն հայ ազգը որ ի Սովետական Հայաստան և որ ի սփիւռս աշխարհի, երախտապարտ հոգով յիշում են Հայր Լեփսիուսի արդար պայքարը, նրա հրապարակած հայանպաստ պատմական գրքերը՝ «Հայաստան և Եւրոպա» 1896-ին և «Գերմանիա և Հայաստան» 1919-ին, խոնարհում են նրա յիշատակի առաջ ու աղօթում, որ նրա բարի հոգին միշտ լուսաւոր մնայ երկնային յաւերժութեան մէջ և այստեղ, երկրի վրայ, մարդկութեան յիշողութեան մէջ:

Հայոց ցեղասպանութեան օրերից անցել են 70 տարիներ, սակայն Հայր Լեփսիուսի բողոքող խօսքը հնչում է այսօր աշխարհով մէկ, առաւել ուժգնութեամբ, առաւել լայն արձագանքով:

Երբեմն ոճիրները միառժամանակ մնում են թաքցուած կամ քողարկուած, սակայն արդարութեան լոյսը կարելի է ընդմիշտ խափանել: Արդարութեան լոյսը ճեղքում է խաւարը, փշրում է ստի ու կեղծիքի պատնէշը, քանդում ոճիրի բոյնը և յաղթական ճառագայթում հորիզոնից հորիզոն: «Յանցանել մորկի, եղծանի ամբարիշտն, իսկ արդարոյն խոյս տուեալ՝ կեցցե՛ յաւիտեան» (Առակք Սողոմ. Ժ 25):

Հայ եկեղեցին ու նրա ժողովուրդը հայցում են երկնքից ու մարդկանցից, մեր օրերի աշխարհից, ճանաչումը ցեղասպանութեան եղբրական ճշմարտութեան և արդար հատուցումը՝ հայութեան 1915-ի նահատակութեան: Այս նուիրական ճանապարհի վրայ, 1915-ի ողբերգութեան մեծ վկան՝ Հայր Լեփսիուսը, այսօր էլ հանդիսանում է հայ ազգի անհուն վշտի միփթարիչը ու քաջամարտ պաշտպանը նրա արդար դատի:

Ու այս հանդիսաւոր առիթով Մենք յոյս ենք յայտնում, որ Հայր Լեփսիուսի ձայնը լսելի կը դառնայ նաև թուրք ազգի մերօրեայ սերունդներին, և կը գայ աստուածադիր օրը, երբ նրանք էլ հայերի կողքին կ'աղօթեն մեր նահատակների հոգիների խաղաղութեան համար: Ավնիւ ու աստուածասէր մարդիկ երկրագնդի բոլոր հորիզոններից աղօթելու են ու գործելու, որ յետ այսու աշխարհում ոչ մի տեղ, ոչ մի ազգութեան կեանքում չկրկնուեն նման ողբերգութիւններ, և մեծ ու փոքր ժողովուրդներ ապրեն ու գոյատևեն

այս երկրագնդի վրայ՝ որ բոլորին սնուցում է հաւասարապէս, այս արևի տակ՝ որ բոլորին լուսաւորում է հաւասարապէս, Աստուծոյ օրհնութեան ներքն՝ որ բոլորին բաշխում է հաւասարապէս:

Երանի մարդիկ ու ազգութիւններ լսէին եղբայրացնող այս պատգամը՝ Աստուծոյ, արևի ու մայր հողի:

Երանի մարդիկ ու ազգութիւններ կեանքի կոչէին պատգամը մեծ սաղմոսերգուի՝ «Ողորմութիւն և ճշմարտութիւն պատահեցին, արդարութիւն և խաղաղութիւն համբուրեցին» (Սաղմ. 27- 11): Ամէն:

Հարցի Դ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Տուաւ կոնդակս ի 10 Փետրուարի
1986 Փրկչական ամի,
եւ ի տումարիս Հայոց ՌՆԼԵ
ի մայրավանս Սրբոյ Էջմիածնի:
Հմր. 1410

